

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 92 0 P 045967 21 Rev 2
Banjaluka, 02.07.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca M.Z. iz M., protiv tuženih Kompanija B.M., sa sjedištem u L.P. i D.R. iz M., zastupanih po punomoćniku M.D., advokatu iz V., radi zabrane i otklanjanja diskriminacije, odlučujući o reviziji tuženih protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 P 045967 20 Gž 3 od 28.10.2020. godine, na sjednici održanoj dana 02.07.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Vlasenici broj: 92 0 P 045967 18 P 2 od 12.12.2019. godine odbačena je tužba tužioca u dijelu kojim je tražio da se obavežu tuženi da tužiocu M.Z. solidarno isplate na ime naknade nematerijalne štete (pretrpljene duševne bolove, zbog povrede ugleda, časti slobode i prava ličnosti) zbog diskriminacije iznos od 1.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom na navedeni novčani iznos počev od donošenja prvostepene presude, pa do isplate, kao i u dijelu kojim je tražio da se obavežu tuženi da o svom trošku objave izreku presude putem N. t. i A. t., i u dijelu kojim je tražio da se obavežu tuženi Kompanija B. i R.D., da otklone sve posljedice diskriminacije, u pogledu jednakog pristupa ugostiteljskom objektu Motel M. i drugim objektima i prostoru koji praktično čini 90% užeg gradskog područja Opštine M.

Istom presudom usvojen se tužbeni zahtjev u preostalom dijelu i zabranjeno tuženim Kompaniji Boksit M. i R.D. da preduzimaju radnje posredne i neposredne diskriminacije u odnosu na tužioca, odnosno da objavljuju spiskove nepoželjnih lica u kojima se poimenično i individualno određuje tužilac, a koji za posledicu imaju zabranu pristupa javnim ili drugim mjestima tužiocu, da pod jednakim uslovima kao ostali građani Opštine M., koristi objekte i trgovine koje su u vlasništvu Kompanije B.M., neometano pristupa i koristi usluge ugostiteljskog objekta R t., ugostiteljskog objekta P., da bez diskriminacije i zabrane koristi usluge Trgovinskog centra R.k. u M. i restoran koji se nalazi u sklopu pomenute R.k., stovarišta građevinskog materijala u L.P., korišćenje javnog prevoza autobusa i autobuske

stanice, liječenje u Specijalističkom centru u M., pristup benzinskim stanicama koje su u vlasništvu Kompanije B., parku R.v. i parku E.v., javnom bazenu i drugim objektima i prostoru koji su namjenjeni za pružanje javnih usluga, sve u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

Obavezani su tuženi Kompanija B. i R.D. da otklone sve posljedice diskriminacije, u pogledu jednakog korišćenja roba i usluga namjenjenih javnosti i javnim mjestima, uključujući kupovine robe u trgovinama, jednakog pristupa ugostiteljskom objektu R.t.j, ugostiteljskom objektu P., Trgovinskom centru R.k. u M., restoranu koji se nalazi u sklopu pomenute R.k., D.r., u sklopu kojeg se nalazi gradska biblioteka, gradska apoteka, prostorije biroa za zapošljavanje, prostorije za penzijsko invalidske zaštite, stovarištu građevinskog materijala u L.P., korišćenju javnog prevoza autobusa i autobuske stanice, pristup benzinskim stanicama koje su u vlasništvu Kompanije B., parku R.v. i parku E.v., javnom bazenu, sve u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

Obavezani su tuženi Kompanija B.M. (dalje: prvotuženi) i R.D. (dalje: drugotuženi), da o svom trošku objave izreku presude putem sredstava informisanja, na sajtu Kompanije B., radio B. i BN t., u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

Zahtjev tuženih kojim su tražili da sud obaveže tužioca da tuženim naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 8.143,20 KM, je odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 P 045967 20 Gž 3 od 28.10.2020. godine žalba tuženih je odbijena i presuda Osnovnog suda u Vlasenici broj: 92 0 P 045967 18 P 2 od 12.12.2019 godine, potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u usvajajućem dijelu pobijaju tuženi, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se zabrani tuženim da preduzimaju radnje posredne i neposredne diskriminacije u odnosu na tužioca, odnosno da objavljuju spiskove nepoželjnih lica u kojima se poimenično i individualno određuje tužilac, koji za posledicu imaju zabranu pristupa javnim ili drugim mjestima tužiocu, da pod jednakim uslovima kao ostali građani Opštine M., koristi objekte i trgovine koje su u vlasništvu Kompanije B.M., navedene u izreci prvostepene presude, zahtjev da se otklone posledice diskriminacije, pobježe navedene u izreci prvostepene presude, kao i zahtjev kojim se traži objava presude, te zahtjev za naknadu nematerijalne štete.

O zahtjevu za naknadu nematerijalne štete pravosnažno je odlučeno i ta odluka nije predmet ove revizije.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je prvotuženi objavio spisak lica broj: ... od 10.12.2015. godine, na zvaničnom sajtu Kompanije B., potpisan od strane drugotuženog, kojim licima, među kojima i tužiocu, se zabranjuje ulazak i boravak u objektima i prostoru Kompanije a.d. B.M., kao i pružanje usluga bilo koje vrste; da je u spiskovima navedeno da su navedena lica svojim istupima štetila ugledu Kompanije B., da svojim nedoličnim ponašanjem pokazivanjem sklonosti ka nasilju, narušavanju javnog reda i mira, svojim javnim istupima, štete ugledu Kompanije zbog čega su nepodobni da borave u objektima Kompanije B. i da im se pružaju usluge koje Kompanija inače pruža ostalim gostima zbog čega se, a u cilju zaštite imovine i lica zabranjuje ulazak licima (odnosno i tužiocu koji je naveden u pomenutom spisku), da ulaze i koriste objekte Kompanije bez obzira što su pojedini objekti u javnoj upotrebi (kao što su ugostiteljski objekti, prevozna sredstva-autobusi, autobuska stanica, D.r.) i ista su privatno vlasništvo akcionara; da je spisak iste sadržine objavljen i dana 04.01.2016. godine, 29.01.2016. i 24.02.2016. godine, a na istim spiskovima takođe se nalazi ime tužioca; da je u Izvještaju Ombudsmena za ljudska prava od 15.01.2016. godine konstatovano da je na sajtu Kompanije objavljen spisak 13 lica kojima se zabranjuje ulazak i boravak u objektima i prostorima Kompanije B. M. i pružanje usluga bilo koje vrste, te da ta zabrana obuhvata ugostiteljske objekte, prevozna sredstva (autobus) autobusku stanicu, D.r. itd., što predstavlja prema navedenom izvještaju Ombudsmena ograničenja osnovnih ljudskih prava, a da tome nije prethodila zakonom propisana procedura utvrđivanja odgovornosti, jer da objekti koji se pominju u naprijed navedenim spiskovima moraju po svojoj prirodi biti dostupna svim građanima, bez diskriminacije.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, pozivom na odredbe člana 2. stav 1, člana 3, 4, 6. stav 1, člana 12. i člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09 i 66/16, dalje: ZZD), te člana II.3. Ustava BiH i člana 21. Ustava Republike Srpske, prvostepeni sud je našao da je tužilac učinio vjerovatnim postojanje diskriminacije, koja je učinjena tako što su ga tuženi objavljujući navedene spiskove diskriminirali zabranjujući mu pristup u navedene objekte, te ograničili mu slobodu kretanja, unaprijed određujući da mu se izriče zabrana kretanja, slijedom čega je usvojio tužbeni zahtjev tužioca, na način kako je to navedeno u izreci prvostepene presude, dok je u preostalom dijelu tužbu odbacio zbog presuđene stvari.

Drugostepeni sud je prihvatio pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tuženih odbio i prvostepenu presudu potvrdio, temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Navodima revizije ne dovodi se u pitanje pravilnost odluka nižestepениh sudova.

Tužilac svoj zahtjev temelji na tome da su tuženi dana 10.12.2015. godine, 04.01.2016. godine, 29.01.2016. godine i 24.02.2016. godine, na zvaničnoj web stranici Kompanije B.M. objavili spiskove lica, među kojima se nalazi i tužilac, u kojim se navodi da su lica sa tog spiska svojim javnim istupima štetila ugledu Kompanije B.M., nedoličnim ponašanjem pokazivala sklonost ka nasilju, narušavanju javnog reda i mira, ugrožavanju i oštećenju imovine, prekomjernom uživanju alkohola i sličnim ponašanjem, koja su u suprotnosti sa

moralom sredine u kojoj žive, zbog čega su nepodobni da borave u objektima Kompanije B.M. (kao što su ugostiteljski objekti Motel M., R.t., ugostiteljski objekt P., trgovinski objekti R. k. i sl.) i da se istim pružaju usluge koje Kompanija inače pruža ostalim gostima, zbog čega im se, u cilju zaštite imovine i lica, zabranjuje ulazak u objekte Kompanije i pružanje usluga.

Tužilac smatra da se tom zabranom pristupa u objekte koji su po svojoj namjeni objekti javnog karaktera, koje prema zakonu mogu da koriste svi građani, pod jednakim uslovima, kao i zabranom pružanja usluga bilo koje vrste, u kontinuitetu od 10.12.2015. godine vrši diskriminacija tužioca (i određenog broja građana na području Opštine M.), jer je tužiocu zabranjeno da koristi objekte javnog karaktera, kao i prevozna sredstva (autobuse) i autobusku stanicu, koji su sredstva javnog prevoza i da je tužiocu na taj način uskraćeno korišćenje usluga koje imaju javni karakter i jednak pristup javnim institucijama i službama.

Konačno, poziva se na to da su i Ombudsmeni za ljudska prava BiH konstatovali u svom Izveštaju navodeći da se građanima ne može zabraniti korišćenje istih, te da se takav vid zastrašivanja i iznošenja optužbi koje nisu utvrđene u zakonom propisanim procedurama smatra naročito neprihvatljivim, obzirom da se radi o ograničavanju ljudskih prava, čemu nije prethodila zakonom propisana procedura utvrđivanja odgovornosti.

Ravnopravnost građana i nediskriminacija po bilo kom osnovu je ustavno načelo (član 10. Ustava Republike Srpske), a odredbama ZZD uspostavlja se okvir za ostvarivanje jednakih prava svim licima u Bosni i Hercegovini i uređuje sistem zaštite od diskriminacije.

ZZD u odredbi člana 2. stav 1, diskriminaciju određuje kao različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi, na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze sa nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i pola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, polnih karakteristika, kao i svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

Neposredna diskriminacija, prema članu 3. stav 1. ZZD postoji ako se lice ili grupa lica, zbog njihovog ličnog svojstva u istoj ili sličnoj situaciji, bilo kojim aktom, radnjom ili propuštanjem, stavljaju ili su stavljeni u nepovoljniji položaj ili bi mogli biti stavljeni u nepovoljniji položaj.

Članom 15. stav 1. ZZD propisano je, da u slučajevima kada lice ili grupa lica u svim postupcima predviđenim ovim zakonom, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

Odredbom člana 14. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. glasnik BiH“ br. 66/16) je propisano da postupci u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona (stupio na snagu 14.09.2016. godine) ne bude donesena prvostepena odluka suda provest će se prema odredbama ovog zakona, a odredbom člana 7. izmjenjen je

član 13. stav 4. osnovnog zakona objavljen u „Sl. glasniku BiH“ br. 59/09, tako što je propisano da je rok za podnošenje tužbe na osnovu člana 12. ovog zakona tri godine od dana saznanja o učinjenoj povredi prava, a najduže pet godina od dana učinjene povrede, a da se u slučaju kontinuirane diskriminacije rok računa od dana posljednje učinjene radnje.

Kada se ima u vidu da je tužba u predmetnoj pravnoj stvari podnesena 28.04.2016. godine, te da do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije nije donesena prvostepena presuda, neosnovano tuženi prigovaraju da tužba nije blagovremeno podnesena.

Nije sporno da je prvotuženi objavio spiskove lica, koje je potpisao drugotuženi kao predsjednik Kompanije, kojima se zabranjuje ulazak i boravak u objektima i prostoru Kompanije B. a.d. M., kao i pružanje usluga bilo koje vrste.

Tuženi su navodili da je ta zabrana preventivna mjera preduzeta u skladu sa Pravilnikom o uslovima i načinu sprovođenja tehničko – fizičkog obezbjeđenja, odnosno u skladu sa Zakonom o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti, iz objektivnih razloga, a ne u cilju bilo kakve diskriminacije i da su tuženi mogli donijeti takav spisak jer su ti objekti privatna imovina u vlasništvu akcionara i da se na taj način štite od pojava koje mogu ugroziti njihovo funkcionisanje i narušiti ugled Kompanije.

Za osnovanost tužbenog zahtjeva iz osnova diskriminacije, mora se utvrditi da je do stavljanja u nejednak položaj došlo zbog jednog od zabranjenih osnova (član 2. stav 1. ZZD). Zaštićeni osnovi predstavljaju ključni element diskriminacije i različito tretiranje lica postaje diskriminacija, samo ukoliko se zasniva na jednom od zaštićenih osnova.

Kao zaštićene osnove prema bilo kojem licu ili grupi lica, prema kojima se određuje različito postupanje, ZZD navodi rasu, boju kože, jezik, vjeru, etničku pripadnost, invaliditet, starosnu dob, nacionalno ili socijalno porijeklo, političko ili drugo uvjerenje, imovno stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanje, društveni položaj i pol, seksualnu orijentaciju, rodni identitet, kao i svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

Dakle, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života, a tako u okviru toga i slobode kretanja, može biti ograničeno samo pod uslovima određenim zakonom, od strane nadležnog organa, što znači da izvan toga ni jedno pravno ili fizičko lice (a tako ni tuženi) ne mogu na bilo koji način ograničavati slobodu kretanja i uživanja osnovnih ljudskih prava pod jednakim uslovima za sve građane BiH.

Tuženi nisu ovlašteni da utvrđuju da je tužilac svojim javnim istupima štetio ugledu Kompanije B.M., nedoličnim ponašanjem pokazivao sklonost ka nasilju, narušavanju javnog reda i mira, ugrožavanju i oštećenju imovine, prekomjernom uživanju alkohola i sličnim ponašanjem, koja su u suprotnosti sa moralom sredine u kojoj živi, da je nepodoban da boravi u objektima Kompanije B.M., niti da na osnovu toga izreknu zabranu tužiocu, kao ni drugim licima da mu se pružaju usluge koje Kompanija inače pruža ostalim gostima, zabranjuju

tužiocu ulazak u objekte Kompanije i pružanje usluga, jer navedeno ima za posljedicu zabranu kretanja i pristupa i korištenja navedenih objekata koji su u javnoj upotrebi, što znači da su dostupni svima pod jednakim uslovima.

Pema tome, pravilno nižestepeni sudovi nalaze da su tuženi, objavljivanjem spiskova lica kojima se zabranjuje ulazak i boravak u ugostiteljskim objektima i trgovinama, kao i pružanje usluga bilo koje vrste u objektima koji su u vlasništvu Kompanije B.M. (objekti R.t., P., usluge Trgovinskog centra R.k. u M., restorana koji se nalazi u sklopu pomenute R.k., stovarišta građevinskog materijala u L.P., D.r.a, u sklopu kojeg se nalazi gradska biblioteka, gradska apoteka, prostorije biroa za zapošljavanje, prostorije za penzijsko invalidske zaštite), korišćenje javnog prevoza autobusa i autobuske stanice, liječenje u Specijalističkom centru u M., pristup benzinskim stanicama koje su u vlasništvu Kompanije B., parku R.v. i parku E.v., javnom bazenu i drugim objektima i prostoru koji su namjenjeni za pružanje javnih usluga, diskriminirali tužioca jer su mu zabranili i onemogućili uživanje prava pod jednakim uslovima kao i ostalim građanima Opštine M., jer to predstavlja povredu zaštićenog osnova iz člana 2. stav 1. ZZD - svaka druga okolnost (sklonost nasilju) koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

Čak i da su svi ti objekti vlasništvo prvotuženog, oni su kako se navodi u spiskovima objekti u javnoj upotrebi, što znači da su dostupni svima pod jednakim uslovima i pristup i njihovo korištenje ne može se ograničiti na način kako su to tuženi učinili.

Navodi tuženih da je donošenje spiskova lica kojima nije dozvoljen ulazak i boravak u objektima i prostoru Kompanije B.a.d.M., kao i pružanje usluga bilo koje vrste, preventivna mjera koja je preduzeta u skladu sa odredbama Zakona o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti („Sl. glasnik RS“ br. 4/12), su neosnovani, jer je navedenim Zakonom o agencijama za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti (član 6.) propisano je da za obezbjeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti pripadnici obezbjeđenja neposredno preduzimaju mjere propisane ovim zakonom radi sprečavanja protivpravnih radnji kojima se otuđuje, oštećuje ili na drugi način ugrožava imovina, koju obezbjeđuje i sprečava ugrožavanje fizičke sigurnosti lica koje se obezbjeđuje, iz čega proizilazi da nije dozvoljeno unaprijed poduzimati bilo kakve mjere, već samo neposredno, radi sprečavanja protivpravnih radnji.

I po ocjeni ovog suda tužilac je učinio vjerovatnim da je do neposredne diskriminacije prema njemu došlo i da je pravo na jednako postupanje povrijeđeno jer je od strane tuženih stavljen u neravnopravan položaj u odnosu na druge građane zabranom pristupa i korištenja navedenih javnih objekata, bez obzira na njihovu vlasničku strukturu, a tuženi nisu dokazali da u odnosu na tužioca nije došlo do diskriminacije, pa nije bilo nužno da tužilac dokazuje kada je to pokušao ući i boraviti u objektima na koje se pozivao tokom postupka, kao i na koji način je u tome onemogućen.

Prema izloženom, ni ostali revizioni navodi tuženih, kojima se prigovara pravilnosti primjene odredaba parničnog postupka i odredaba materijalnog prava, nisu osnovani, slijedom čega je odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić